

עשר מלין דחסידותא

דחשיב לה רק גנאי לת"ח וכן משמע
 במס' (סנהדרין פ"ח.) דחשיב לה
 במילי דלדיק גמור יעו"ש והא חיסורא
 לכל אדם נמי איכא כדאמר' במס'
 (קידושין דף ל"א.)
 אריב"ל אסור
 לאדם שיהלך
 ארבע אמות
 בקומה זקופה
 שנאמר מלא כל
 הארץ כבודו רא'
 דאיסורין לא הוי
 אלא כשעושה כן

זה לשון תשובת הגאונים הנקרא
 שערי תשובה (בטימן קע"ח).

עשר מילי דחסידותא דהוה נהיג
 בהו רב ובתרוהי לא יבילו
 בולהון שמעי' לאחזוקי בהון "ובל
 חד וחד מנהון אחזוקי בחדא מנהון
 בחד דלא הוה מסגי ארבע אמות
 בקומה

במתכוין מחמת גבהות לבו כהאי
 דדרשינן במס' (שבת ס"ב:) יען כי
 גבהו צות ליון שהיו מהלכות בקומה
 זקופה יעו"ש דכשעושה כן מחמת
 גבהות לבו חשיב כהילו דוחק רגלי
 שכינה שאין גבהות לפני המקום ב"ה
 אבל שלא במתכוין מחמת גבהות
 הלב שרי מדינא ורק תלמיד חכם
 גנאי הוא לו שיתנהג בכך אפילו
 שלא במתכוין מחמת גבהות לב משום
 חשדא דיאמרו שעושה כן במתכוין
 מחמת גבהות לבו ואתא שפיר דהוה
 הך מילתא דומיא דאינך דחשיב
 במס' ברכות (שם) שהס גנאי לתלמיד
 חכם דכולהו משום חשדא ניגהו
 יעו"ש מיהו באקרתי בעלמא דליכא
 חשדא שפיר דמי ורב מילתא יתירא
 הוי צי' שלא הי' זוקף עיניו למעלה
 כלל

"ובל חד וחד מנהון אחזוקי בחדא
 מנהון. לא שח"ו בשאר
 הדברים לא היו נוהרים כי בטח
 כולם לדיקים היו נוהרים בכלם
 אלא הענין בזה
 לומר שכל אחד
 לפי תכונת נפשו
 אחז בחד מהנך
 מילי דחסידותא
 להזהר בו ביותר
 בכל מיני אזהרות
 וכמו שמלינו
 בש"ס שבת (דף

קי"ח:) ששאל רב יוסף לרב יוסף
 צרי' דרבה אבון במאי זהיר ספי
 ואמר לו צליית וצאמת וכי לא
 הי' זהיר בכל מלות התורה ורק
 שצליית היה זהיר מאד בדקדוק
 עלום שידע שמלות צליית שייך לשורש
 נפשו. בחד דלא הוה מסגי ארבע
 אמות בקומה זקופה, איכא למידק
 מאי רבותיה דהא מילתא למיחשבה
 בעשר מלין דחסידותא דהוה נהיג
 בהו רב ודלא יכילו כלהו תלמידיו
 לאחזוקי בה הרי במס' (ברכות מג:)
 דקא חשיב ששה דברים שהוא גנאי
 לו לתלמיד חכם קא חשיב חד מינייהו
 ואל יהלך בקומה זקופה משמע דלאו
 מילתא יתירתא הוא צת"ח אלא גנאי
 הוא לו אם אינו מתנהג כך. מיהו
 בההון דברכות נמי איכא למידק

עשר מלין דחסידותא

עייזן שזוקף עיניו להביט למעלה מלי
להיות שלא יוכל לראות הנמוך ממנו
ובעניי נראה דנפקא ליה לגאון ז"ל
קבלתו דהוה נהיג רב בהדא מילתא
ממה דגרסינן בירושלמי מס' עירובין
(פ"ק ה"ד) רב אזל למד אתר כו'
אמר ליה רב הונא דיקלא קאים אמר
ליה רב עיניו דרב הונא גבה ועיניו
דרב לית חינון גבה שהי' שס מצוי
שנפל הלחי ורלה לסמוך משום לחי
על דקל שהי' עומד כו' יעו"ש ולכאור'
מה מקום לקפידא זו אטו משום
דרב רביה דרב הונא הוא לריך
להיות ראיתו גדולה כדרב הונא
וגראה משום דרב ארוך בדורו הוה
כדאמרן ורב הונא אינש גולא הוה
כדאמרין במגילה (כ"ז:): ועי' בכורות
(מ"ד.) ובתוס' (סס ד"ה מחוי) להכי
ודאי ראיתו גדולה מדרב הונא ויכול
יותר להביט למעלה לראות הדקל
וכיון שרב הונא ראה כ"ש שרב ראה
אכן א"כ מאי הוה ס"ד דרב הונא
לומר שרב לא ראה הדקל אכן כפי
קבלת הגאון ז"ל נכון מאוד שרב
הונא הי' יודע מנהגי' דרב שאינו
זוקף עיניו להביט למעלה להכי הי'
סבור שרב לא ראה הדקל וקפיד רב
כנ"ל ואי משום שאינו זוקף עיני
להביט למעלה אס נהיגנא כן לדבר
הרשות לדבר מזה שיס כ"מ לדינא

מי

כלל כדי שלא יהא בקומה זקופה
אפילו באקראי בעלמא. והנה סמך
לקבלת הגאון ז"ל דהוה נהיג רב
בהדא מילתא מביא בספר יוחסין
(מאמר ב' אות ר') ממה דאשכחן
בש"ס בכמה דוכתי (מנחות כ"ט.
ק"י. בכורות מ"ג: גדה כ"ד.)
דקאמר ליה רב לרב שימי בר בריה
שימי את כו' משמע שלא ראה אותו
ורק שהכירו בקולו והיינו משום שלא
הי' רואה לעילא מארבע אמות יעו"ש
וכפי דבריו ז"ל היה נכון מאד מה
דסייס הגאון ז"ל ונהיג רב יהודה
אחריו דנפיק ליה ג"כ לגאון ז"ל
ממה דאשכחן נמי ברב יהודה במס'
(שבועות ל"ד.) דקאמר ליה לרב
המנוגא המנוגא את עול הא יעו"ש
אכן לפע"ד מדקא חזינן ליה לגאון
ז"ל דלקמן במילתא רביעאה מיייתי
לה מדקאמר ליה רב לרב שימי בר
בריה שימי את והכא לא מיייתי לה
משמע דהדא מילתא לאו מהתם
נפקא ליה כי באמת לא שייך לאתויי
רביה מהתם אלא למילתא רביעאה
שלא הביט לדדין ואפילו לפניו אבל
למילתא דהכא שלא הי' זוקף עיניו
למעלה לא שייך כלל לאתויי מהתם
דהא רב ארוך בדורו הוי כדאמרי'
(בגדה כ"ד:) ולא הי' לריך להגביה
עיניו לראות הנמוך ממנו אדרבה

עשר מלין דחסידותא

סדר 127

מי כהיגנח : יונהיג רב יהודה אחריו.
 לכאורה חשבתי דנסיב לה הגאון ז"ל
 מהך דשבועות (ל"ד.) דקאמר רב
 יהודה לרב המונח המונח את כו'
 אכן דבר זה נסתר
 כמו שהעירותי
 ב ס מ ו ך על
 היוחסין כי גם רב
 יהודה ארוך בדורו
 הוה כדאמרינן במסכת גדה (שם)
 ועל כן נראה דהגאון ז"ל היה
 גירסתו כך במס' קידושין (דף ל"א.)
 כגירסת המוצא בספר המנהיג (רי"ף
 הספר אות מ"ד) ובפרקי ד"א שבסוף
 ספר ראשית חכמה הקדוש ז"ל דגרסי
 להדיא בש"ס קידושין (שם) רב יהודה
 לא הוי מסגי ד"א בקומה זקופה רב
 הונא לא הוי מסגי ד"א בגילוי הראש
 יעו"ש ובפיה"מ להר"מ ז"ל במס'
 אבות (פ"ו מ"ג) ובספר חסידים
 (סימן כ"ג) ועי' לקמן בביאורנו
 למילתא רביעאה : דלא הוה מסגי
 ארבע אמות בגילוי הראש . נראה
 דהדא מילתא נפקא ליה לגאון ז"ל
 מתלמוד ירושלמי (ברכות פ"ד ה"א
 תענית פ"ד ה"א) אחוי דאימא דרב
 אדא הוי לייר גולתיה דרב כו' והפ"מ
 וק"ע פירשו שהי' שומר גולתיה דרב
 יעו"ש ולישנא דלייר לא משמע הכי
 ומפרש הגאון ז"ל הוי לייר גולתיה
 דרב שהוא הי' שמש קבוע לרב ללייר

הגולתא לעשות ממנה מלגפת וסודר
 לעטר בו ראשו כמו סודרא דפרים
 על ראשיהם של ת"ת עי' (שבת ע"ז.)
 (ובקידושין ל.) רחצ"א אשכחי לריב"ל
 דשרי דיסנא ופי'
 בקומה זקופה יונהיג רב יהודה
 אחריו. שנית דלא הוה מסגי
 ארבע אמות בגילוי ראש יונהיג
 רב
 בעלמא שם על
 ראשו שלא לילך בגילוי הראש ולא
 הספיק להתעטף בסודרו ע"ש.
 ורב מילתא יתירתא הוי ציה שהי' לו
 שמש קבוע על זה להיות כורך ולייר
 גולתיה בצורת מלגפת וסודר לעטר
 בו ראשו לפי שהי' נזהר בזה מאד
 שלא לילך בגילוי הראש אפילו בציתו
 ולהפלה הי' מלייר לו גולתיה מיוחדת
 יעו"ש : יונהיג רב הונא אחריו .
 במס' קידושין (לא.) רב הונא בריה
 דר"י לא הוי מסגי ד"א בגילוי הראש
 אמר שכינה למעלה מראשי וכן הוא
 במס' שבת (קי"ח:) אמר רב הונא
 ברי' דר"י תיתי לי דלא סגינא ד"א
 בגילוי הראש יעו"ש והוא הי' אחרון
 לרב הונא סתם כמ"ש הסו"ס צמו"ק
 (ט' ד"ה ר"ה) ובמס' צ"ב (כ"א:
 ד"ה פשיט) ורש"י ז"ל במס' עירובין
 (ה' ד"ה למאן) כתב שהי' תלמידו
 של רב הונא סתם תלמידיה דרב
 ע"ש ול"ע דבקידושין (ל"ב:) משמע
 שהי' קטן מרבא וקס מקמיה וכן

מוכת

עֵשֶׂר מַלְיָן דְּחִסְדוֹתָא

מוכח במס' ז"ב (ק"ל:) שהי' תלמיד
 רבא כרב פפא חבירו וכן כתב בעל
 המאור ז"ל סופ"ב דעירוזין בהדיא
 וא"כ היה אחרון מאד ואיך ראוי
 לומר דהוה נהיג
 בטר רב ודוחק רב הונא אחריו .
 לומר דלאו דוקא
 תלמידי רב ממש קא חשיב הכא אלא
 גם תלמידי תלמידי קא חשיב דא"כ
 הוה ליה למיחשב בהאי מנהגא טובא
 רב נחמן בר ילחק במס' שבת (קכ"ו):
 רב כהנא ומר בר רב אשי במס'
 קידושין (ח'). ואולי דעת הגאון ז"ל
 שרב הונא צריה דר"י שימש את רב
 בילדותו והאריך ימים הרבה עד
 שהי' גם בישיבתו של רבא כדאיתא
 במס' ר"ה (י"ז.) שהוסיפו לו אריכות
 ימים בחוליו והיינו דאמר להו רבא
 לרב פפא ורב הונא צרי' דר"י
 במס' כתובות (פ"ה.) קאקי חוורי
 ופירש"י ז"ל לפי שזקנים היו יעו"ש
 ועפ"ז יתבאר לכון מה דמלינו חיזה
 פעמים לרב הונא צריה דר"י שהוא
 מפלפל בין תלמידי רב כמו בסוכה
 (ט"ו.) לימא תהוי תיובתא דרב
 הונא צריה דר"י אמר רב אמי
 במעדיף ובחולין (מ"ו.) צעי רב
 הונא צריה דר"י עד ועד בכלל כו'
 צעי רב ירמיה את"ל כו' והס היו
 מהתלמידי רב. וכיוצא בו תמלא ברב
 אלא בר אהבה שהי' תלמיד רב

כדאיתא במס' ברכות (מ"ג:) ובכמה
 דוכתי ובתענית (ת.) מבואר שהי'
 תלמידו של רבא וכן משמע במס'
 ז"ב (כ"ב.) ופירש"י ז"ל במסכת
 קידושין (ע"ג:)
 שלישית ידקיים שהאריך ימים
 שלש משמת רבי עד
 דורות אחרונים של אמוראי כדאיתא
 במגילה (דף כ"ח.) ששאל אותו
 במה הארכת ימים וע"ש בתוס' אכן
 מלשון הגאון ז"ל ונהיג רב הונא
 אחריו משמע דמרב הונא סתם
 תלמידיה דרב איירי ואולי הי' גירסת
 הגאון ז"ל כך בקד דקידושין (ל"א.)
 רב הונא לא הי' מסגי ד"א בגילוי
 הראש כו' וכן הובא בגירסת זו
 בפרקי דרך ארץ שבסוף ספר ראשית
 חכמה הקדוש יעו"ש. שוב ראיתי
 דנפקא ליה לגאון ז"ל דנהיג רב
 הונא אחריו בזה מהא דקידושין
 (כ"ט:) משתבח ליה רב חסדא לרב
 הונא בדרב המנוח כו' כי אחא
 חזייה דלא פריס סודרא א"ל מאי
 טעמא לא פריסת סודרא כו' יעו"ש
 ומדקפיד עלה שמע מינה שהי' מנהגו
 כך לכסות ראשו: ידקיים שלש
 סטודות. הדא מילתא רמיזא לע"ד
 בש"ס מס' שבת (קי"ח:) במה מענגו
 רב יהודה צריה דרב שמואל בר
 שילת משמיה דרב אמר בתבשיל של
 תרדין ודגים גדולים וראשי שומין
 יעו"ש

יעו"ש ונראה שקט שלש מאכלים בשביל שלש סעודות שחייב לאכול בשבת שלריך לאכול מאכל מחודש בכל סעודה דאלו המאכלים כל אחד מיוחד לסעודה אחת ראשי שומין לסעודת מטלי שבתא כדאי' במס' ז"ק (פ.) ובמס' נדרים (דף ל"א.)

שלש סעודות כל ימיו 'ונהיג רב נחמן אחריו. רביעית 'וחמישית 'דלא היה מביט לצדדין ואפילו לפניו דאמר שימי בו' אלמא עד דשמע

לרמוז על חיוז שלש סעודות שלריך לאכול מאכל מחודש בכל סעודה מלד מידת חסידות ומיושב נמי דלא תקשה אדרב מדידה אדידה שצפיסקא רבתא דרב כהנא (פיסק') תליתאה דעשרת (הדברות) קתני ועד היכן כבודה של שבת רב אמר

בשרא כו' והשתא ניתא דודאי לריך להיות בשר בכל סעודה אלא דהנהו לסימנא נקטינהו להיות מאכל מחודש בכל סעודה: 'ונהיג רב נחמן אחריו. במס' שבת (סס) אמר רב נחמן תיתי לי דקיימתי שלש סעודות בשבת ע"ש והוא סתם רב נחמן חזירו של רב חסדא ותלמידו של רב עיי' במס' ביצה (כ"ה) בפירש"י ד"ה מדברי רבינו): 'וחמישית. שבשח דספרא היא. משגגות המעתיק שנשמטה מתחת ידו מילתא תמישאה וסבר למיחשב דבר זה בשתיים ולא עלתה לו שהרי אין כאן אלא חדא מילתא ומילתא תמישאה שנשמטה הלגתי' בסמוך מיסוד לשונו של הרמב"ם ז"ל: 'דלא היה מביט לצדדין ואפילו לפניו. כלומר כלפי דקאמר לעיל מילתא קדמאה שלא היה זוקף עינו למעלה כדי שלא יהא צקומה זקופה קאמר השתא דאפילו לפניו או

מתקנת עורא. ותבטיל של תרדין לשחרית שבת משום דהוא מלטמק ויפה לו כדאיתא במס' ברכות (ל"ט.) והוא דיתביז אבי טפי ועבד תוך תוך ועיי' עירובין (כ"ט.) ואלע"ג דרב חוסר להשהות מלטמק ויפה לו במס' שבת (ל"ז:) אבל בגרוף וקטום שרי. ודגים גדולים לסעודה שלישית כדאיתא במס' מו"ק (י"א.) כוורי סמוך למיסרחיה מעלי שהוה מתעלה כל כמה שמתקיים ומיושב בזה דהא דרב חייה בר ראשי אמר רב (סס) אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הרי זה עונג אינו סותר להא דרב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב דשניהם אחת דלעיקר דין עונג אמר רב דאפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הוי עונג אלא דזימנין קאמר רב נמי ביהאי ליטנא בתבטיל של תרדין ודגים גדולים וראשי שומין לסימנא בעלמא

לצדדין

עשר מילין דחסידותא

לומר דלא ידע עד דשמע קלי' ורק
 דררז דהשיב לו לרז שימי על
 אחקפתיה למה קראו בשמו חי לאו
 משום דלא ידע עד דשמע קלי' :
 'ונהיג רז יוסף
 ורז ששת אחריו .
 מכאן מצואר דרז
 יוסף ורז ששת

ללדין דליכא משום קומה זקופה
 נמי לא הי' מצבט משום לניעות שלא
 להביט חוץ מארבע אמות שלו ומייתי
 לה מהאי דאשכחן בכמה דוכתי
 (מנחות דף כ"ט.
 ק"י. בכורות מ"ג:
 נדה כ"ד.) דקאמר
 שימי את כו' .

ידע 'ונהיג רב יוסף
 ורז ששת אחריו "ולא יבלו לעמוד
 בה

ראו את רז וקבלו ממנו וכמו שחשבו
 הראב"ד בסדר הקבלה בין תלמידי
 רז ושמואל ודברי הרשב"ם במס'
 ז"ב (נ"א.) תמוה מכמה דוכתי
 בש"ס ואין להאריך בזה כי מלאתי
 שכבר עמד בזה בספר יד מלאכי
 (סי' שמ"ו) : "ולא יכלו לעמוד בזה
 עד שסימו את עיניהם. כלומר שלא
 יכלו לעמוד להרגיל עצמם בלניעות
 זה ועל כן בכונה סימו את עיניהם
 וכן הוא להדיא בר"ן קידושין שסביב
 האלפסי (ר"כ.) וז"ל ועוד דהא רז
 יוסף פתוח ונסתמא הוה דאמרינן
 באגדה דסמי כפשי' משום דלא מלי
 קאי דלא לאסתכלי בר מד' אמות
 דלי' ע"כ וכוונתו לאגדה דהכא ועי'
 בסדר הדורות (מ"ב ערך רז יוסף)
 שכתב וז"ל אמרו כי רז יוסף ישב
 בבית אפל ארבעים יום וזוה להביא
 לפניו אבני שיש והסתכל בהם וגעשה
 סגי נהור ואין ספק שזוה לתכלית
 הפרישות ואמרו שכן עשה רז אשי
 ע"כ וגראה שט"ם נפל בדבריו וז"ל

אלמא עד דשמע קלי' לא ידע. אולם
 תמיהני א"כ אמאי לא סיים ונהיג
 רז יהודה אחריו דהא גם ברז
 יהודה אשכחן במס' שבועות (ל"ד.)
 דקאמר ליה לרז המנונא המנונא
 את עול תא יעו"ש. ולכאורה רליתי
 לומר דמהתם אין ראייה דלא ידע
 עד דשמע קליה אלא כלפי דסבי
 דזוגיח במס' קידושין (כ"ה.) כינו
 אותו קרנונא כלומר מיושבי קרנות
 יעו"ש אמטול הכי דייק רז יהודה
 בשמא וקאמר המנונא את כלומר
 ולא קרנונא עול תא דמיושבי ביהמ"ד
 את. אכן שצתי ורליתי דזה אינו דהרי
 הך עובדא דרז יהודה הוי מקמי
 דקרו ליה סבי דזוגיח לרז המנונא
 קרנונא דהא עובדא דסבי דזוגיח
 בי רז חסדא הוי ורז חסדא מלך
 בתר רז יהודה אכן אפשר דשאיני
 התם בדרז יהודה דלא השיב לו
 כלום רק לשבוחי ליה שפיר קראו
 בשמו משום חביבותא ליכנס עמו
 בדברים לשבוחי ליה ואין ראייה מזה

עשר מילין דחסידותא

סו 131

שכן עשה רב ששת ששניהם חזרים
 היו כמו שכתבו התוס' במס' חולין
 (ק"ד ד"ה מתקיף) ופרווייהו סגי
 נהורי הוו כדאיתא במס' שבת (קט)
 ובפסחים (קט"ז):

בה עד שסימו את עיניהם. י"חמישית
 אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש
 שלא שח שיחה במלה כל ימיו.
 ששית בר הוה עייל לבי מדרשא
 הוה סקיף ולא הוה פסע ועייל קמי
 רבנן

מסגש ארחסיה דאימיה משום שגרם
 לה להתבזות ולגלות דדיה ואמרה
 ליה חזי להני חדיי דמלית מינייהו
 יעו"ש צפירש" וחס' אלמא דפתוח
 הוה ואחר כך נסתמא וכן רב יוסף
 מוכח שראה מקודם דאיתא במס'
 שבת (דף קל"ח.) חזינא להון לכילי
 דבי רבי הונא דמאורתא נגידו
 ומלפרא חביטא רמיא ובשבת (דף
 כ"ב.) אמר רב יוסף חזינא להו
 לעיגלי דבי רב הונא יולאין צאפסריהון
 ברוכין בשבת אלמא דהיה רואה
 מקודם שאלל רב הונא מוכח שהיה
 צילדותו כדאיתא צ"ב"ק (דף ק"ב.)
 וכן הוא בע"ז (דף ו'). יתיב רב
 יוסף אחוריה דרבי אבא קמיה דרב
 הונא: י"חמישית. מילתא חמישאה
 נשמטה מלשון הגאון ז"ל משגגת
 המעתיק כמו שכתבו לעיל ריש מילתא
 רביעאה ובעניינו השלמנו החסרון

ס"ה) העיר מקורו
 מפ"ק דמגיגה
 (דף ה':) אמר
 רב אפילו שיחה
 יתירה שבין איש
 לאשתו כו' איני
 והא רב כהנא

כו' יעו"ש ובעניינו ח"ו לומר
 דאישתמיטתיה למרן ז"ל גמרא
 ערוכה דמגיגה אלא דלא הוי ניחא
 ליה להעיר מקורו מהתם דהתם
 בשיתה שבין איש לאשתו מיירי והאי
 שיחה בטלה דהכא היינו שיחת חולין
 בעלמא כדמסיים עלה הרמב"ם ז"ל
 (שם) וזו היא שיחת רוב כל אדם
 ועל כן נראה בעניינו דמקור דברי
 הרמב"ם ז"ל לקוחים מדברי הגאון
 ז"ל כאן וקבלה היתה בידי הגאונים
 דנהיג רב הכי ורמיזא נמי בש"ס
 בכמה דוכתי במס' שבת (קכ"ד):
 והא רב כהנא איקלע לבי רב ואמר
 אייתי ליה שיחא לכהנא ליתיב עליה
 לאו למימרא דדבר שמלאכתו לאיסור
 לעורך גופו אין לעורך מקומו לא
 כו' ופירש"י לאו למימרא כו' למה
 לי לפרושי להדיא דליתב עליה לאו
 משום למימרא דהא דשרי לטלטולי

משום

עשר מילין דחסידותא

שהיה דרכו להיות נשמר משיחה
 יתירה אפילו בדברי תורה וכן משמע
 במס' חולין (דף ג"ב.) אמרי ליה רב
 כהנא ורב אחי לרב נעקרה ללע
 כו' וליצעי' מיניה כדרב סברי ליצעי
 מיניה חדא דפריש לן תרתי כו' א"כ
 מירתח קא רתח כו' יעו"ש משמע
 שידעו ביה שדרכו בקודש הי' למעט
 בשיחה יתירה אפילו בדברי תורה
 ולהכי דקדקו התלמידים לשאלו
 באופן שיהיה נשמע חדא מכלל
 חברתה וכהאי גוונא אשכחן גבי
 רבינו הקדוש במס' זבחים (דף ל':)
 יעו"ש והיינו דנקט בהדא מילתא
 תלמיד רבינו הקדוש קפי מכולהון
 לומר שרב קיבל מדה זו מרבינו
 הקדוש וע"ד שמלינו במס' סוכה
 (דף כ"ו:) ורב כדרכי ופירש"י ז"ל
 ורב למדה מרבינו הקדוש שגדל
 אללו ועי' רמב"ן בנמוקי תורה (ר"פ
 קדושים) שכתב שאמרו על רבי חייה
 שלא שח שיחה בטלה מימיו ואולי
 ט"ס כפל בלשונו ז"ל ול"ל שאמרו
 על רבי שלא הי' שח שיחה בטלה
 מימיו ונתחלק חייה במקום היה
 יעו"ש ומקור דבריו לקוחים ג"כ
 מכאן וכן משמע מהאי דמס' חולין
 (דף קי"א:) והא דרב לאו בפירוש
 איתמר אלא מכללא דרב איקלע לבי
 רב שימי בר חייה בר בריה חש
 בעיניו עבדו ליה כו' אמר יהיב

טעמא

משום דלורך גופו הוא יעו"ש אלמא
 דמך הש"ס למידק דינא משיחת
 חולין בעלמא ששח רב והיינו משום
 שהי' מפורסם אללם שלא שח שיחה
 בטלה מימיו והרגיל עלמו שאפילו
 שיחת לרכיו לא יהי' לבטלה אלא
 מלחיס לימוד מלימודי התורה ובה
 יש לפרש האי דיומא (י"ט:.) ומחוי
 ליה רב בידיה קבוטל וגימר ליה
 מימר ק"ש הוה קרי כו' אמר רבא
 השח שיחת חולין עובר בעשה כו'
 ולפוס רהיטא אין סמיכות למימרא
 דרבא בהסוגיא דהיירי בעניינא
 דמדבר בשעת ק"ש ורבא בכל ענין
 קאי וכפי האמור יש לפרש דרבא
 קהדר לשנויי אדרב דלא אמר ליה
 בהדיא קבוטל משום דהשח שיחת
 חולין עובר בעשה ורב נהיג סילסול
 בעלמו שאפילו בדברי תורה היה
 ממעט בשיחה יתירה כל כמה דאפשר
 למעט וכן משמע מהאי דפתובות
 (ס"ט.) תלה ליה רב לרבי ביני חיימי
 האחין ששיעבדו מהו כו' ורב אי
 מכרו כו' רב תרוייהו קמבעיא ליה
 וסבר כו' יעו"ש ואכתי אמאי לא
 כתב ליה בהדיא למיבעי בתרוייהו
 דדוקא הרב לתלמידו אמרי' במס'
 פסחים (דף ג'): חולין (דף ס"ג:)
 לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך
 קלרה אבל תלמיד לרבו ודאי שפיר
 דמי לפרש דבריו אלא ודאי משום

עשר מלין דחסידותא

סז 133

לימודים מלימודי התורה ומכל דיבור
 שילא מפיו למדו הוראה שפיר קאמר
 כל היכא דתיב רב לא סגי בלא
 הוראה שהרי מתנועותיו ושיחותיו
 למדו הוראה אע"פ שלא הורה
 להדיא והרי אין זה צידו שלא ילמדו
 להורות מתנועותיו ושיחותיו וזה ג"כ
 כוונת רש"י ז"ל דכ"ע בעו מיניה
 כלומר דכולי עלמא משגיחין לעיין
 על תנועותיו ודיבוריו ללמד מהם
 הוראה וכן מלינו מפורש דעת רב
 במס' סוכה (דף כ"א:): אמר רב
 מנין שאפילו שיחת חולין של תלמידי
 חכמים לריכה לימוד שנאמר ועלהו
 לא יבול ומזה הענין הוא מה שמלינו
 גבי רב בכמה דוכתי בש"ס שתיק
 רב במס' ביצה (דף ו'). ז"מ (דף
 ס"ט.) ז"ק (דף י"א.) ז"ב (דף
 ס"ב.) והיינו דבשתיקתו הורה דעתו
 והי' דיבורו בזה ללא לורך ולא רלה
 לדבר לבטלה ועי' תוס' אר"ש ז"ב
 (שם). שוב ראיתי בספר יוחסין
 (מאמר ז' אות ר) דחשיב שם ג"כ
 עשר מילין דחסידותא דרב וחשיב
 מילתא חמישאה שהיה מכויין לבו
 בתפלה יעו"ש וגם לזה מלאתי מקור
 נאמן בירושלמי ברכות (פ"ד ה"א)
 תענית (פרק ד' הלכה א') מחלפה
 שיטתיה דרב תמן כו' א"ר מחניה
 על ידי דהוה מאריך בללותיה סגין
 כו' והיינו שהי' מאריך ומכויין בתפלה
 וגם

טעמא כולי האי ודייק מזה הש"ס
 דאשמועינן רב בשיחה זו דנ"ט בר
 נ"ט אסור יעו"ש וכן מצאנו מהאי
 דמסכת גיטין (דף י"ד.) א"ל רב לרב
 אדא ברדלא כו' באפי' קאמינא כו'
 מכלל כו' קמ"ל יעו"ש והיינו משום
 שהי' ידוע ומפורסם שאין בשיחתו
 של רב דבר לבטלה אלא מלא דברי
 תורה שהרגיל עלמו שאף בשיחת
 נרכיו יהיה דבש וחלב תחת לשונו
 ועל כן למדו התלמידים הוראה מכל
 דיבור קל שילא מפיו וזה נתבאר
 לן סוגיא דכריתות (דף י"ג:) בענין
 שיכור אסור להורות יכול אף המשנה
 ת"ל ולהורות רבי יוסי ברבי יהודה
 אומר יכול אף גמרא ת"ל ולהורות
 כו' אמר רב הלכה כרבי יוסי ברבי
 יהודה והא רב לא מוקים אמורא
 מיומא טבא לחבריה משום שכרות
 שאני רב דאורי מורי וניקם דלא
 לורי כל היכא דתיב רב לא סגי ליה
 בלא הוראה ופירש"י דכ"ע בעו
 מיניה יעו"ש ולכאורה תמוה דאכתי
 מה בכך דכולי עלמא בעו מיניה
 לא ישיב להם והערוך מפרש כלומר
 לא יתכן לרב להשמיע דברי תלמוד
 בלא הוראה וגם זה דחוק כיון
 דאסור אמאי לא יתכן אכן כפי
 האמור ששיחתו של רב הי' מלא דברי
 תורה שהרגיל עלמו שאפילו שיחת
 נרכיו לא יהיה לבטלה אלא מלאים

עשר מלין דחסידותא

וגם אשכחן ביה ברב שהיה ממיסדי מטבע התפלה כמו דאיתא בירושלמי ר"ה (פ"א ה"ג) מלתיה דרב אמרה אדם נידון בכל יום דתני בתקיעותא דרב זה היום תחילת מעשיך ועל המדינות זו יאמר כו' יעו"ש, ובזה"ק (בשלה"כ"ב) אר"י אשכחנ' בתקיעות'

בש"ס אמר ר' זירא אמר רב ובספר שארית יוסף מנאו לרבי זירא בין תלמידי רב וגמאי דשבת (דף כ"ג.) א"ר זירא שבקיה כרבי' סבירא ליה דארחב"א אמר רב רבנן "דלא מטרח ציבורא. י"ונהגו רבי זירא ואב"י אחריו. שביעית "דלא הוה אביל מסעודת הרשות משום חלב ודם וגיד הנשה. שמינית דבל

נמי ברב אסי שהי' תלמיד רב וקאמר במס' פסחים (דף ק"ה:) על רבי ירמיה שבקיה כרבי' סבירא ליה ופירש"י ורשב"ס ז"ל כרב יעו"ש בתוס', ועי' ירושלמי במסכת שבת (פ"א ה"ב) אכן האי דאב"י תמוה לכאורה דהרי אב"י ורבא תרווייהו דרדקי הוו בזמן אחד כדאיתא במס' ברכות (דף מ"ח.) ורבא גולד כשמת רב יהודה כדאיתא במס' קידושין (דף ע"ב:) ורב יהודה מלך בתר שמואל עי' פירש"י במס' סוכה (דף ט'). וברשב"ס ר"פ מי שמת ואיך אפשר לומר שאב"י קיבל מרב ונראה דהגאון ז"ל מפרש אב"י מקיף היינו אב"י הקדמון מדנקט ליה מקמי רבי זירא דע"כ ל"ל שהי' אב"י אחד בימי רב כדאיתא בשבת (דף כ"ז:) אמר אב"י אמר רב וע"ע (שם ק"י.) וכן מלינו במס' בכורות (דף מ"ה.) שדיבר אב"י עם רב יעו"ש: "דלא הוה

דבי רב תלת וצכן וצכן וצכן כו' ועי' ברכות (דף ל"ג:) דרב ושמואל תיקנו מרגיטא בצבל ותודיענו כו' יעו"ש וכל זה מורה שהי' מכיון לבו בתפלה ונהיג רב יהודה אחריו כדאיתא במס' שבת (דף קי"ח:) אמר רב יהודה תיתי לי דקיימית עיון תפלה ועי' בתוס' (שם ד"ה עיון תפלה): "דלא מטרח ליבורא. כדאיתא במס' מגילה (דף כ"ב:) רב איקלע לצבל בתענית ליבור כו' וליזיל גבי ליבורא ולגפול על אפיה לא בעא למטרח ליבורא פרש"י שאם ילך יעמדו מפניו: "ונהגו רבי זירא ואב"י אחריו. כדאיתא במס' קידושין (דף ל"ג.) אב"י מקיף ר"ז מקיף יעו"ש ומלשון הגאון ז"ל דקאמר ונהגו אחריו משמע דתלמידי רב הוו וקבלו ממנו והנה רב זירא אף שקיבל מרב הונא ורב יהודה תלמידי רב קיבל נמי מרב עלמו כדאשכחן כמה פעמים

שוים שרי וגדחק לומר דסברת עלמו
 מדרך המוסר קאמר יעו"ש ודחוק
 קלת שדרכו ז"ל לכתוב בלשון יראה
 לי כשכותב סברת עלמו ולע"ד נראה
 דודאי קאמר רבי יוחנן כגון בת
 כהן כו' סובל ב' פירושים או דדוקא
 הני קאמר משום לתא דאיסורא
 דפגם משפחה או אפילו קאמר
 אפילו הני דאית בהו לז מלוה דמחד
 לז ת"ח ומכ"ש בשוים דאינו רשאי
 ודייק לה הרמז"ס ז"ל דרבי יוחנן
 אפילו הני קאמר מהא דגרסינן תו
 החס א"ר יצחק כל הגהנה מסעודת
 הרשות לסוף גולה שנאמר ואכלו
 וגו' וכתב לכן עתה יגלו בראש
 גולים יעו"ש ואי רבי יוחנן דוקא
 הני קאמר משום לתא דאיסורא
 דפגם משפחה א"כ מהא דרבי יוחנן
 נפקי נמי היתירא לסעודת הרשות
 דדוקא הני דאית בהו לתא דאיסורא
 אינו רשאי אבל סעודת הרשות שרי
 וא"כ הא דרבי יוחנן ודרבי יצחק
 פליגי אהדדי ואיך מיייתי הש"ס להא
 דרבי יצחק בתי הא דמפרש רבי יוחנן
 כגון כו' ולא מיייתי לה בלשון פלוגתא
 ולא מפרש לה דפליגי אהדדי אלא
 ודאי דרבי יוחנן נמי אפילו קאמר
 וכ"ש סעודת הרשות דאינו רשאי
 ולא פליגי רבי יוחנן ורבי יצחק אהדדי
 וממילא כיון דרבי יוחנן אפי' קאמר
 כ"ש שוים דהוי בכלל כל סעודת שאינה

של

הוא כו'. משום חלב ודס וגיד
 הנסה שיבושא דספרא הוא דעל
 בהא מילתא וז"ל מש"ס חולין פרק
 גיד הנסה דמהתם נסיב לה הגאון
 ז"ל דהא מילתא והיינו מהא דאיתא
 (שם ז"ה:) רב הוה קאזיל לבי רב
 חנן חתניה כו' ולא אכל רב מההוא
 בישרא מאי טעמא כו' אלא סעודת
 הרשות הואי ורב לא מתהני מסעודת
 הרשות יעו"ש ואיכא למידק הא כל
 ת"ח נמי אמרי' במס' פסחים (דף
 מ"ט.) כל סעודה שאינה של מלוה
 אינן ת"ח רשאי ליהנות ממנה כגון
 מאי אמר רבי יוחנן כגון בת כהן
 לישראל ובת ת"ח לע"ה יעו"ש
 ורבותא קאמר דאפילו כגון בת כהן
 לישראל ובת ת"ח לע"ה אע"ג דאיכא
 לז מלוה אינו רשאי ומכ"ש סעודות
 רשות ממש כדמוכח להדיא לשון
 הרמז"ס ז"ל (פ"ה מה' דיעות ה"ב)
 שהעתיק דין זה וז"ל ואין ראוי לו
 לאכול אלא בסעודה של מלוה בלבד
 כגון סעודת אירוסין וגשוואין והוא
 שיהי' תלמיד חכם שנשא בת ת"ח
 ע"כ הרי דלא משבח ליה היתירא
 לאכול משום סעודה אלא מסעודת
 מלוה ממש של ת"ח שנשא בת ת"ח
 אמת שמרן הקדוש ז"ל תמה (שם)
 דבגמרא לא אמרו אלא כגון בת כהן
 לישראל ובת ת"ח לע"ה דמשמע
 דוקא הני לפי שיורדין מגדולתם אבל

עשר מלין דהסידותא

קודם שמלך ולא היה עשיר כדמשמע בש"ס צרכות (דף נ"ז:) דרב עמי והעשיר הוה מדקאמר לא איעתרי עד דחזאי ראשי לפקות יעו"ש. אבל לבתר דמלך והעשיר היה אוכל בשר ועל כן נראה לע"ד כמו שביארנו בחידושינו מס' חולין (דף ל"ה:) אחר שדקדקנו בלשון הש"ס דקאמר אלא סעודת רשות הואי היכן מזכר מעיקרא לומר דסעודת מלוה הוי דהדר ביה מההוא סברא וקאמר אלא סתמא הוי ליה למימר סעודת הרשות הואי ולכשתמלא לומר דסתמא דמילתא כיון דנתארת ביה רב חנן חתניה ואכל עמו הוי ליה סעודת מריעים של ת"ח דסעודת מלוה הוי וליכא אלטרין ליה למימר אלא סעודת הרשות הואי תקשה לן להיפך אמאי בקושטא לא הוי סעודה זו סעודת מלוה סעודת מריעים ות"ח רב ורב חנן חתניה עוד דקדקנו לישנא דסעודת הרשות הואי ולא קאמר סעודת הרשות הוי מאי הואי ולזה ביארתי דודאי לא אומניה ליה לרב כלל אסעודתא דרשות ולבדו אכל או עם חתניה רב חנן והא דודאי דסעודותיה דרב וכ"ש בהדי חתניה סעודת מלוה הוי והוה ס"ד דההוא בישראל הוה מוכן מעיקרא לסעודתא ומ"מ לא אכל רב מההוא בישראל ושקיל וטרי מאי טעמא לא אכל רב ומסיק

של מלוה שאין ת"ח רשאי ליהנות ממנה והיינו דאע"ג דלגבי נפשיהו מלוה עבדי אבל לגבי ת"ח דחשיב ליה אינהו כו' ונשותיהם כו' כדאמרינן בגמרא (ס"ס:) לשמחה מה זו עושה ולא הוי אלא כסעודת הרשות בעלמא שאין ת"ח רשאי ליהנות ממנה. כן נראה נכון מקור דברי הרמב"ם ז"ל גקוט הא מיהת דלכ"ע סעודת הרשות כל ת"ח אינו רשאי ליהנות ממנה ומאי רבותיה דרב. ולכאורה היה נראה דרבותיה דרב הוא דאפי' מדידיה לא הוה אכיל אלא סעודת מלוה והיינו דסתם סעודה לא הוי אלא בבשר ואשכחן ביה ברב דלא הוה אכיל בשר אלא משבת לשבת כדאיתא במסכת חולין (דף פ"ד.) לריכין אנו לחוש לדברי זקן יעו"ש. אכן זה אינו, דודאי אכילת לדיק לשובע נפשו להתחזק בתורה ועבודה הוי אכילת מלוה והתם משום למדה תורה דרך ארץ כו' מי שיש לו מנה כו' משום שלא ילטרך לבריות הדע דהרי אשכחן ברב שהיה רגיל בגזליא בקינות סעודה כדאיתא במס' צרכות (דף מ"ז.) ובמס' פסחים (קי"ט:) יעו"ש צפי' רש"י ורשב"ם. ודוחק לומר דהיינו כשאכל בשר בסעודת מלוה. דהא משמע שהיה רגיל בכך אלא על כרחך לריך לומר דהא דאמר לריכין אנו לחוש לדברי זקן היינו

שמעון רבי יהודה טעים אמר ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על מים המאררים בספק ואני על אחת כמה וכמה. רבי שמעון לא טעים אמר ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו ועוד כי היכי דלא לתרגלי למגדר ועובדא זו היא בלי שום פירוש מה היה שם למה הודרה שתטעים תבשילה ודברי ר' יהודה שאמר הק"ו מסוטה ששם יש איסור מחיקת השם אבל כאן איזה איסור היה וגם דברי רבי שמעון פליאים שהוליא מפיו בלשון קללה, ומה כיון בלשונו ימותו כל בני אלמנה ומה אמרו ואל יזוז שמעון ממקומו ולא נמלא במפרשים שום פירוש ובחידושינו למס' נדרים ביארנו דהוא גברא אשתו הקדיחה תבשילו ועל ידי זה הדירה בהגאה ומפני שהיא אמרה שהוא ראוי לאכילה אמר עד שתטעימי תבשילך לרבי יהודה ורבי שמעון אם הם יאמרו שראוי לאכילה יבטל הגדר ורבי יהודה אכל ואף שלא היה ראוי לאכילה שינה בלשונו מפני דרכי שלום. ורבי שמעון בשיטתו אזיל דביבמות (דף ס"ה:): איתא פלוגתא דרבי אלעזר דרבי שמעון אמר מותר לשנות מפני דרכי שלום שנאמר אביך לזה לפני מותו וגו' ורבי נתן אמר מלוא לשנות שנא' שמואל

ומסיק אלא סעודת הרשות הואי היינו הבשר כלומר שהבשר מעיקרא לא הוכן לסעודותיה דרב אלא בשביל אחרים שאכלו סעודת הרשות הוכנה בהמה מעיקרא ורב לא מתהני מסעודת הרשות כלומר ממה שהוכן לסעודת הרשות דכל מה שנשאר מסעודת רשות גם כן הוא סעודה דרשות ואע"פ שאינו אוכל וסועד עמהם יחד וכמו שמלינו בסעודת מלוא שכל הסעודה נקראת סעודת מלוא אע"פ שאינו אוכל עמהם ביחד כדאיתא בירושלמי סנהדרין (פרק ח' הלכה ב') שרבי יוחנן לקט פירורין בבוקר ממה שנשאר מסעודת קידוש החודש ואמר יהא חלקי עמס יעו"ש והיינו רבותיה דרב דכל תלמידי חכמים רק בסעודת הרשות אסורי אבל מסעודת הרשות שאינו אוכל וסועד עמהם יחד שפיר דמי ואילו רב מילתא יתירא הוה ציה דאפילו לבדו מסעודת הרשות לא הוה אכל וזה שדקדק הש"ס בלשונו ורב לא מתהני מסעודת הרשות ולא קאמר בסעודות הרשות, וכן דקדק הגאון ז"ל בלשונו וקאמר דלא הוה אכל מסעודת הרשות ועי' ירושלמי דמאי (פ"ד מ"ב). ובזה יש לפרש סוגיא פליאה בנדרים (ס"ו:): הוה דאמר לה לדביתהו קוגס את נהנית לי עד שתטעימי תבשילך לרבי יהודה ורבי

עשר מדין דחסידותא

(שמואל א' ט"ז) ויאמר שמואל איך
 אלך ורבי אלעזר ודאי בשיטת אבותי
 קאי. ולכן אף שהיה מותר לשנות
 אבל משום שהי' צריך לאכול מתבשילה
 וכיון שאינו מלוה
 א"כ אין הסעודה ^{י"דכל דקפיד עליו הוה אזיל איהו}
 סעודת מלוה והיא ^{לגביה לפייסיה ליה. "ונהיג רב}
 סעודת הרשות ^{זוטרא}

וכנ"ל שהחמיר על עלמו אע"פ שאינו
 אוכל עמהם יחד רק שהוכנה הסעודה
 לפני אחרים שלא לסעודת מלוה כנ"ל
 ולכן לא רצה לאכול וכדעתו ודברי'
 במס' פסחים (דף מ"ט.) רבי שמעון
 אומר כל סעודה שאינו של מלוה אין
 תלמיד חכם רשאי להנות ממנה
 וכדמסיק רבי ינחק (שם) כל הנהגה
 מסעודת הרשות לסוף גולה. ובזה
 יתבאר דברי רבי שמעון בגדרים
 שאמר ימותו כל בני אלמנה כוונתו
 למה לאתא צ"מ שאשה שעזבה
 בעלה היא כאלמנה חיה כדאי' (שם
 ל"ח:) מה ת"ל והיו נשיכם אלמנות
 וכו' ע"ש. וכיון שהשאר מודרת הנאה
 ויעזובה עם בניה לא יהיה להם מה
 לאכול וזה דמסיק ולא יזו שמעון
 ממקומו מדעתו וגם רמו בזה שלא
 יגרום לו גלות ע"י שיאכל מסעודת
 הרשות: ^{י"דכל דקפיד עליו הוה אזיל}
 איהו כו'. יומא (דף פ"ז.) רב הוה
 ליה מילתא בהדי ההוא טבחא לא
 אתא לקמיה במעלי יומא דכיפורי

אמר איהו אזיל אגא לפיוסי ליה יעוי'
 שם, ועוד שם (פ"ז:) דאזל לפיוסי
 לרבי חנינא תליסר מעלי יומא דכיפורי
 ולא איפייס ופריך והאריב"ח אל יבקש
 ממנו יותר משלשה
 פעמים ומשני רב
 שאני והיינו שכך
 היה מנהגו ומדת

חסידותו בזה, ועיין במסכת קידושין
 (ע"א:) ועי' בזה"ק (פ' מקץ ר"א:)
 רבי אבא הוה יתיב אתרעא דאבא
 דלוד חמא חד בר נש כו' אתא רבי
 אבא לגביה א"ל אימא לי מאן עובדך
 כו' א"ל ההוא בר נש כל יומאי לא
 אשלים לי בר נש בישא בעלמא דלא
 איתפייסנא בהדיה ומחילנא ליה וכו'
 אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה לא
 סליקנא לערסי עד דמחילנא ליה
 ולכל אינון דמלערי לי ולא חיישנא
 כל יומא לההוא בישא דאשלים לי
 כו' בכה ר' אבא ואמר יתיר עובדוי
 דדין מיוסף כו' וידוע דרבי אבא
 הוא רב משמע שמההוא חסידא קיבל
 לה להאי מילתא ונהיג בתדיה:
 "ונהיג רב זוטרא בריה דרב נחמן
 אחריו. מגילה (דף כ"ח.) מר זוטרא
 כי הוה סליק לפוריה אמר שרי ליה
 לכל מאן דמלער לי. ואית דגרסי
 להדיא מר זוטרא בריה דרב נחמן
 עי' יוחסין (מאמר צ' אות ו') וסבירא
 ליה לגאון ז"ל דכ"ש דמקמי הכי הוה
 אזיל

דאמר ריב"ק להקדים קריאה לקריאה
 קריאה לעשיה מי שמעת ליה הוא
 מאמר המוחלט שלי שום שקלי וטריא
 כלל ושפיר הא דאגת תפילין והדר
 קרי ק"ש אפי' אי
 רב ס"ל כריב"ק נחמן אחריו.
 רב ס"ל בחפילין. ולהכי פירש"י ז"ל
 ותו מי סבירא לי ונהיג

כריב"ק היא מהא דמתני פרכי והדר
 קרי ק"ש דהוי קריאה לקריאה
 ומשני דמיירי כי לא מטא זמן ק"ש
 ואסהדותיה דרב חייא בר אשי הוא
 לאשמועין דאף למשנה לריך לברך
 ולעולם כריב"ק ס"ל מ"מ קש' לרב
 היינו אקמייתא דרב דקרי ק"ש ואגת
 תפילין מצרייתא דהחופר דהגס
 דכריב"ק ס"ל חבל קריאה לעשיה
 מי שמעת ליה ומשני שלוחא הוא
 דעוית שאיחר להביא תפיליו עד אחר
 ק"ש חבל מדינא באמת לריך להקדים
 עשיה לקריאה. אכן הגאון ז"ל לא
 ניחא ליה האי פירושא דהא להדיא
 איתמר בירושלמי (פ"ג ה"ג) רב אמר
 קורא ק"ש ולובש תפיליו כו' משום
 דעול מלכות שמים תחילה ואח"כ
 עול מצות ולפירש"י ז"ל לריך לומר
 דהיא מסוגיות המלוקות שבין ירוש'
 והבבלי והוא דחוק גס גוף פי' הסוגיא
 כפי פי' רש"י ז"ל דחוק טובא ונורת
 הסוגיא משונה מבכל הש"ס שתמיד
 לשון ותו הבא אחר דחיות איזה תי'
 היא

חזיל ומפיים ליה כסידרן של דברים
 כהאי חסידא דצוה"ק אתפייסגא
 כהדיה ומחילגא ליה ותו אי לא
 יכילגא כו' לא סליקגא לערסי כו'
 ומר זוטרא בריה
 דרב נחמן נזכר וזוטרא בריה דרב
 במסכת סנהדרין תשיעית י"שהיה
 (דף ה'.) עם רב

יוסף יעו"ש: י"שהיה רגיל בתפילין.
 הא מילתא נפקא ליה לגאון ז"ל
 מסוגיית הש"ס בזכות (דף י"ד:) רב
 משי ידיה וקרא ק"ש ואגת תפילין
 וללי והיכי עביד הכי והתניא כו'
 הגיע זמן ק"ש עולה וטול ידיו ומניח
 תפילין וקורא ק"ש ומתפלל כו' רב
 כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה
 דאמר עול מלכות שמים תחלה ואחר
 כך עול מצות אימר דאמר רבי
 יהושע בן קרחה להקדים קריאה
 לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת
 ליה ותו מי ס"ל כריב"ק והאמר רב
 חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה
 קאימגא קמיה דרב ומקדים ומשי
 ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומגח
 תפילין והדר קרי ק"ש וכי תימא
 גדלא מטא זמן ק"ש אס כן מאי
 אסהדתיא דרב חייא בר אשי לאפוקי
 ממאן דאמר למשנה אין לריך לברך
 קמ"ל דאף למשנה לריך לברך מ"מ
 קשיא לרב שלוחא הוא דעוית ע"כ,
 ולפי' רש"י ז"ל הא דמסיק אימר

עשר מלין דהסידותא

שהיה דרכו להיות זהיר לילך בתפילין
 כל היום אפי' שלא בשעת ק"ש ותפלה
 א"כ מאי אסהדתייה דרב חייה בר
 אשי כלומר מאי אסהדתייה לדינא
 דליכא למימר דאסהדתייה הוא מה
 שרב הגיח תפילין עד דלא מטא זמן
 ק"ש הא חץ זה מדינא לכל אדם ורק
 זהירות וחסידות דרב ומסי' דאסהדותי'
 הוא לאשמועינן דאף למשנה לריך
 לצרך מ"מ קשיא לרב כלומר נהי
 דמדינא מילתא דרב דקרי ק"ש והדר
 מנח תפילין מיתרלתא ולא קשי' עליה
 מצרייתא דהחופר כו' משום דכריב"ק
 ס"ל מ"מ קשיא לרב דידיה אדידיה
 דאיהו מיהו מאי טעמא לא אחז
 לדיק דרכו בהיאך עובדא להגיח תפילין
 עד דלא מטא זמן ק"ש ומשי שלוחא
 הוא דעוית שאיחר להביא תפיליו עד
 דמטא זמן ק"ש וכיון דמטא זמן ק"ש
 סו לא מלי להגיחן דקריאה דעומ"ש
 קודמת נמי לעשיה. ובזה עולה סוגיות
 הירוש' והבבלי בחדא מחתא לדדינא
 כי מטא זמן ק"ש דאז מתחיל החיוב
 לכל אדם ללבוש תפילין לצורך התפלה
 קריאה דק"ש קודם לעשיה דעול מלות
 תפילין אלא דרב גופי' מילתא אחריתי
 הוא משום שדרכו היה להיות זהיר
 במלות תפילין להיות לבוש בהן כל
 היום היה מניחן קודם דמטא זמן ק"ש
 ומהא נפקא ליה לגאון ז"ל מכהג
 חסידותיה דרב בהדא מילתא ובהכי
 ניחא

היא לאלומי קושיא הראשונה אפילו
 כשלא נאחזו סברת דחיות התירוח
 ואלו הכא לפי רש"י ז"ל דסברת
 דחיות התי' קריאה לעשיה מי שמעת
 ליה היא מסקנא מוחלטת א"כ האי
 ותו אינו מענין קושיא הראשונה כלל
 אלא מילתא אחריתי לבאר אי רב
 כריב"ק ס"ל או לאו וע"כ מפרש
 הגאון ז"ל דבקושטא הך סברת דחיות
 התי' קריאה לעשיה מי שמעת לי' לאו
 מסקנא מוחלטת היא ושקיל וטרי עלה
 וקאמר ותו כלומר ואפי' אם תמלא
 לומר שלא לחלק בין קריאה לקריאה
 לבין קריאה לעשיה וריב"ק מקדים
 נמי קריאה לעשיה אכתי מי ס"ל לרב
 כלל כריב"ק והאמר רב חייה בר אשי
 זמנין סגיאין הוה קאימנא קמי' דרב
 כו' ומנח תפילין והדר קרי ק"ש אלמא
 מדאנח תפילין והדר קרי ק"ש דלא
 ס"ל כריב"ק וכי תימא כו' כלומר
 לעולם כריב"ק ס"ל והיינו טעמא
 דעובדא דרב דקרי ק"ש והדר מנח
 תפילין וללי ואסהדותיה דרב חייה בר
 אשי דאנח תפילין והדר קרי ק"ש כי
 לא מטי זמן ק"ש הוה שרב השכים
 ללמוד קודם עלות השחר ואחר שעלה
 עמוד השחר דאכתי לא מטי זמן ק"ש
 שמלותה לגמור עם הכן החמה
 כוויתיקין אנח תפילין מעיקרא דאע"ג
 דאכתי לא מטא זמן ק"ש ותפלה היה
 פוסק מלימודו ואנח תפילין משום

שבת (פרק א' ה"ב) ועוד בכמה דוכתי והי' ג"כ רגיל בתפילין כמו שאמר על עלמו בתענית (דף ב' :) ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין וכו' אה

תפילין וכו' אה
משום דבירושלמי דתענית (סוף פרק לפני ג') מייתי לה

דקאמר ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה לחוד ואולי כן היה קבלת הגאון ז"ל בזה למיגרם בנוסחת הבבלי בבירושלמי דלא לשניא פלוגתא במליאות : בשהיה קולו ערב כו' . כלומר לפי שהיה קולו ערב להכי היה רגיל לירד לפני התיבה והיה רגיל להיות מתורגמן לרבו ולכל מי שגריך כדי לקיים מה שנאמר כד את ה' מהוק : ב"והיה רגיל לירד לפני התיבה . מקורו במס' מגילה (דף כ"ב . ושם) רב איקלע לבבל בתענית ליבור קם קרא בספרא פתח צריך חתים ולא צריך נפול כולי עלמא אנפייכו ורב לא נפל על אפיא כו' מאי טעמא רב לא נפל על אפיא כו' אדם חשוב שאני כדרכי אלעזר דאמר רבי אלעזר אין אדם חשוב ראשי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון טו' יע"ש והרי אהך מילתא דאין אדם חשוב ראשי ליפול על פניו מפרשין בירושלמי מסכת ע"ז (פ"ד ה"א) ובלבד

ניחא הא דירושלמי מו"ק (פ"ג ה"ד) חד צ"כ חובד תפילוי במועדא אחא לגבי רב חננאל שהיה סופר שיכתוב לו תפילין ושלחיה לגבי רבי אבא בר כהן לשאלו לו היאך יעשה ואמר ליה הב ליה תפילך חזיל כתוב לך דלעלמו

י"ונוהיג רב ששת אחריו . עשירית
ב"והיה קולו ערב
לפני ג')

שרי כדקטני מתניתין כותב אדם תפילין ומזוזות לעלמו ח"ל רב לרב חננאל חזיל כתוב ליה ואיך לריך לעשות העלמה ליתן לו תפילך ולכתוב לעלמך דגם לאחר שרי כשגריך להם מיד . ולבאורה מה היה איכפת ליה לרב שיעשה הערמה שיהיה הכתיבה לעלמו דודאי טפי שפיר דמי וכפי קבלת הגאון ז"ל ניחא שרב הי' מקפיד שאם יעשה ע"י הערמה יהי' תלמידו רב חננאל איזה שעות בלא תפילין . ועי' ר"ה (י"א) . ועי' רמב"ם ה' תפילין (פ"ד ה' כ"ה) שכתב וז"ל אמרו עליו על רב תלמידו של רבינו הקדוש שכל ימיו לא ראוהו שהלך ד' אמות בלא תורה או בלא לינית או בלא תפילין יע"ש . ואולי גי' אחרת היה לו כהן : י"ונוהיג רב ששת אחריו . שבת (דף ק"ח:) אמר רב ששת תיתי לי דקיימתי מלות תפילין ול"ע דלא קא חשיב כמי לרב אדא בר אהבה דתלמיד רב הוה כדמוכח בצרכות (דף מ"ב:) ובכתובות (דף ס"ב:) , ובירושלמי

עשר מלין דחסידותא

ובלכד יחיד על ליבור כלומר כשהוא מתפלל עבור הליבור הוא דאינו רשאי ליפול על פניו הא צינו לבין עלמו גם אדם חסוד נופל על פניו ועי' תוס' מגילה שם (ד"ה אין) וא"כ מוכח דרצ היה יורד לפני

לפני התיבה ב"ו להיות מתורגמן לרבו ולבל מי שצריך ב"ו לקיים מה שנא' כבד

(פ"ד ה"א) דרצ היה רגיל לירד לפני התיבה דקאמר אמר רב מתנה על ידי דרצ מאריך בללותא סגין הוה מגיע לכעילת שערי שמים יעו"ש דמשמע שכל הליבור הי' תלוי בו וקלת ל"ע מהאי דמס' תענית (דף

התיבה וכן מוכח מירושלמי מסכת ברכות (פ"א ה"ב) חנן בר אבא אמר לחבריא נימר לכוון מילתא טבתא דחמית לרצ עביד ואמריתה קמיה דשמואל ונשק על פומי צרוך אתה שוחה צא להזכיר השם זוקף יעו"ש ואילולא הי' רגיל לירד לפני התיבה היכי הוה ידע להא מילתא לדקדק באיזה תיבה הוה קאי כשכורע או זוקף שוב ראייתו צירושלמי שם פ"א ושם (פ"ד ה"א) לבתר דילקף מקראי דחנה מכאן שלא יגביה אדם את קולו ויתפלל מיייתי לה ג"כ הך מילתא דרצ חנן בזה הלשון מילתא דרצ חנן בר אבא פליגא כו' ופירשו מהר"ש סיריליוו והחרדים דהכי קאמר מילתא דרצ חנן בר אבא פליגא אהך דאמרן שלא יגביה אדם את קולו ויתפלל יעו"ש אכן פירושם ז"ל תמוה דהא מלי לשנויי דביורד לפני התיבה איירי והעיקר כפי' הפ"מ דשירצוב ליטנא הוא יעו"ש וכן משמע צירושלמי (שם) וצתענית

כ"ד.) רצ איקלע לשהוא אתרא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה שלוחא דליבורא ואמר כו' ויש ליישב דשאני תענית שאין מורידין לפני התיבה אלא מי שציתו ריקן וההיא דמגילה (דף כ"ב.) דתענית ליבור הוה וירד לפני התיבה כדאמרן התם מקמי דאיעתר הוה כמו שנתבאר לעיל צביאורנו למילתא שציעאה דרצ עני והעשיר הוה: ב"ו להיות מתורגמן לרבו ולכל מי שלריך. יומא (דף כ':) רצ איקלע לאתרי' דרצ שילא לא הוה אמורא למיקם עליה דרצ שילא קם רצ עלי' וקא מפרש כו' א"ל כי הוה קאימנא עלי' דרבי חיילא ופרישנא כו' יעו"ש וע"ע (שם פ"א.) רצ הוה פסיק סידרא קמיה דרבי עייל אתא רבי חיילא הדר לרישא עייל בר קפרא הדר לרישא כו' יעו"ש ועי' חולין (דף ק'). מו"ק (דף כ"א.): ב"ו לקיים מה שנאמר כבד את ה' מהוה. צפסיקתא דרצ כהנא (פיסקא דעשר תעשר) מהוה

ממה

כד למיך רב חייל בר ארז בר
 אחתיה דבר קפרא כו' ועי' זקא"ר
 פסוק מתוקה שנת העוזד וזקא"ר
 פסוק דודי ירד לגנו ואיתא בפסיקתא

דרב כהנא (פיסק'
 דעשר תעשר) חייל
 בן אחותו של רבי
 אלעזר הקפר הי'
 קולו נא' והי' אומר
 לו חייל בני עמוד
 וכד ה' ממה

שחנך וכיון דקרי ליה בן אחותו של
 רבי אלעזר הקפר א"כ הוא רב חייל
 בר ארז דהוה בר אחתיה דבר
 קפרא ופסיקא ליה מילתא לגאון ז"ל
 דבר קפרא הייט רבי אלעזר הקפר
 ובאמת סדר הזמנים מסכים לזה
 דמלינו בחולין (דף פ"ד.) אמר רבי
 אבא זה אחד מן הדברים שאמר
 רבי חייל אין לי עליהם תשובה
 והסיב רבי אלעזר הקפר ברבי
 תשובה יעו"ש הרי שרבי אלעזר
 הקפר הי' ציציבתם של רבי ורבי
 חייל וגרררר דבלשון צרייתא נקרא
 רבי אלעזר הקפר בשמו ובלשון
 התלמוד נקרא בר קפרא וכמו רבי
 ורב דפקיע שמיהו הכי זכולהו
 תלמודא וכשצאו צברייתא קורא אותם
 בשמם רבי יהודה הגיף ורבי אבא
 וע"ע צירושלמי שביעית (פ"ו ה"א)
 רבי ורבי ישמעאל ברבי יוסי וכן
 הקפר

ממה שחנך כו' ענין אחר בקולך
 אם הי' קולך נאה והיית יושב צבית
 הכנסת עמוד וכד ה' בקולך יעו"ש
 והמפרש הגרררר מ"ז"ל נדחק מאד

מהיכן משמע
 מהונך כמו בקולך
 והציח מפי' רש"י
 (משליג') אל תקרי
 מהונך אלא
 מגרוך אכן
 העיקר לע"ד כמו

שמלאתי בזוה"ק (יתרו ל"ג.) כד ה'
 מהונך מחנך צדודה דנגינא למחדי
 לבא יעו"ש דהדרש הוא מלשון חן
 כדאיתא צירושלמי זכמה דוכתי
 דלא מתמנעין רבנן דרשין בין ה'
 לחית: ב"ונהיג רב חייל בר ארז
 אחריו. דתלמיד רב הוה כדאיתא
 צ"ר (פרשה כ') חייל בר ארז הוה
 יתיב קמיה דרב הוה מסביר ליה
 ולא סביר יעו"ש אכן בצתובות (דף
 ח' קי"א): רב חייל בר ארז מקרי
 דרדקי דר"ל הוה וגרררר שמש לפני
 רב בעודו צא"י אחריה דר"ל:
 ב"דקאמרין רב חייל בר ארז* בר
 אחתיה דבר קפרא הוה כו'. השתא
 מייתי הגאון ז"ל מהיכן נסיב לה
 דא מילתא לנהיג רב חייל בר ארז
 אחריו וקאמר משום דקאמרין רב
 חייל בר ארז בר אחתיה דבר קפרא
 והיא צירושלמי זכרות (פ"ב ה"ח)
 * צירושל דילן בדף ה': בר אבא ומנה לתקן צה"ס

עשר מילין דחסידותא

יהי דעתיא ללילא לדברי תורה אם
לא יסן אסור לסגף עלמו ושאי רב
דמשפחת זריאם הוה וכן הא
דמכריז ואמר מאן הוה ליומא היינו

דוקא רב ורב נחמן

דפקיע שמיהו

טובא כדאמרינן

צמס' יצמות (שס)

שאי רבנן דפקיע שמיהו אבל סתם
ת"ח דלא פקיע שמיה כל כך אסור
משום לא ישא אדם אשה במדינה זו
וילך וישא אשה במדינה אחרת כו'
והגם דמסיק יחודי בעלמא הוא
דמיחדי להו דאמר מר אינו דומה מי
שיש לו פת צסלו למי שאין לו פת
צסלו מיהו כולי עלמא כיון דאסורי
משום לא ישא כו' שוב לא הוה פת
צסלו ודוקא גבי רב ורב נחמן
דפקיע שמיהו וליכא צהו איסורא
דלא ישא כו' חשיב ע"י דמיחדי
להו יש לו פת צסלו :

הקפר נמנו על אויר אשקלון והוא
מפוספתא דאהלות (דף פ"ח.) ושם
נקרא בשמו רבי אלעזר הקפר יעו"ש
משמע להדיא דבן הקפר או בר קפרא

שבחלמוד הוא רבי

אלעזר הקפר

שבצבריית' ויש לעי'

למה לא חשיב עוד

צמילי דחסידותא דרב הא שלא הי' יסן
ציוס יותר משיתין נשמי ונהג רבה בר
נחמני אחריו מש"ס דסוכה (כ"ו:) וכן
האי דיצמות (דף ל"ו:) רב כי איקלע
לדרדשיר מכריז ואמר מאן הוה ליומא
ונהיג ר"נ אחריו דכי איקלע לשכנליב
מכריז ואמר מאן הוה ליומא כו' ויש
לומר דלא חשיב כאן צמילי דחסידותא
אלא דזרים הראויים והגונים לפני
כל אדם שיתנהג כן אבל הקך תרתי
אינן ראויין לכל אדם דהך שלא היה
יסן יותר משיתין נשמי צאמת כל
אדם שאינו יכול לכופ עלמו ולא

סליקא להו עשר מילי דחסידותא

